

kako iz krize?

U nedavnom razgovoru za Slobodnu Dalmaciju, rektor Ivan Pavić potaknuo je pitanje akademske i 'profesorske' odgovornosti za traženje izlaza iz krize. Tim povodom Universitas otvara stalan prostor za razgovore s kompetentnim stručnjacima o izlasku iz krize. Prvi nam je sugovornik profesor ekonomije, rektor Ivan Pavić.

S malo novca, uz mnogo znanja, a uz brz obrtaj

RAZGOVARAO:
Duško Čizmić Marović

Zbog čega smatrate da bi izlaze iz krize hrvatskog gospodarstva trebalo tražiti u orijentacijama koje ne zahtijevaju prevelika novčana sredstva, poput poljoprivrede i prehrambene proizvodnje?

Mnogo je razloga. Prvo, Hrvatska raspolaže značajnim obradivim površinama i klimatskim uvjetima koji omogućavaju proizvodnju različitih poljoprivrednih kultura, kako kontinentalnih, tako i onih koje trebaju mediteransko podneblje. Ako je zemljištem kao resursom već raspoložemo, značilo bi da za pokretanje takve proizvodnje nije potreban osobiti novac. Pritom je značajno da mnogo toga što bi naša poljoprivreda proizvela danas uvozimo, što znači da postoji i tržište za takve proizvode. Istaknut ću i činjenicu da se u poljoprivrednoj proizvodnji ciklus najbrže zatvara, od svega nekoliko mjeseci do najduže godine dana, dok većina drugih investicija - uz često značajna novčana sredstva - za prve efekte traži dvije, tri pa i više godina.

Ali poljoprivredni proizvodi ne sadrže neka osobito velika znanja! Nuditi svijetu manje pametne proizvode za one u kojima je sadržano znatno više znanja - ne bi li to bio povratak na koncepte koje smo odavno napustili?

Da, poljoprivredni proizvodi ne sadrže najveće znanja, ali među njima postoje značajne razlike, posebice u pogledu profitabilnosti. Usmjeriti se, dakle, na proizvode koji donose veći profit po jedinici obradive površine, odnosno po jedinici uloženog kapitala. Osim toga, moje viđenje podrazumijeva preradu poljoprivrednih proizvoda, odnosno razvoj prehrambene industrije. I ono što je dvojbene profitabilnosti dodavanjem znanja može postati vrlo unosno, jer se znanje svugdje bolje plaća. Primjer je rajčica koja znatno više vrijedi kao prerađeni proizvod, a mi upravo rajčicu u obliku različitih prerađevina u ogromnim količinama uvozimo često iz zemalja koje

nemaju ni približne uvjete za njenu proizvodnju kao Hrvatska. Od kolike je važnosti koristiti sve raspoložive resurse svjedoči primjer Japana, jedne od vodećih industrijskih zemalja koja rižu uzgaja na svakom metru obradive površine, čak i između zgrada na rubovima velikih gradskih aglomeracija!

No vjerojatno ćemo se složiti da Hrvatska od poljoprivrede živjeti ne može. Što je s drugim industrijama, osobito turizmom? Koliko turizam može pomoći izlasku iz naše krize?

Turizam je djelatnost o kojoj ne bi trebalo dvojiti kada govorimo o našoj gospodarskoj strukturi. Bez turizma bi naša situacija bila znatno nepovoljnija, a u ratno i poratno vrijeme nas je spašavao. I u budućnosti bi turizam trebao ostati značajna stavka u našim gospodarskim aktivnostima. Međutim, držim da je dosadašnji koncept turističke djelatnosti potrošen i da ga je potrebno mijenjati kao i u prethodnom primjeru, prema onim sadržajima i aktivnostima koji sadrže više znanja, pa su ujedno i profitabilnije. Imamo golemo iskustvo brojnih turistički poslenika, te brojne obrazovne programe na srednjoškolskoj i visokoškolskoj razini. Tu nemamo izbora - riječ je i o svjetskim trendovima, i o zaokretima koje poduzimaju zemlje iz našeg okruženja s jakim turističkim kapacitetima.

A što s ostalim djelatnostima, posebice onima po kojima je Hrvatska svojedobno bila poznata? Ima li za njih mjesta u hrvatskoj gospodarskoj budućnosti?

Naravno, koliko god u traženju izlaza iz krize snage treba koncentrirati na nekoliko glavnih pravaca, gospodarske budućnosti nema bez širenja proizvodnih djelatnosti - posebice onih zasnovanih na znanju - i opće diversifikacije gospodarske strukture koju nose mali i srednji poduzetnici. Pritom posebnu brigu treba posvetiti prije svega onome što se uspjelo othrvati inozemnoj, posebno dalekoistočnoj,

konkurenciji. Ali ne smiju se zaboraviti ni one djelatnosti koje nisu uspjele preživjeti, bilo zbog ondašnje kvalitete njihovih proizvoda, bilo zbog poduzetničke i menadžerske nesposobnosti onih koji su ih preuzeli u pretvorbenim transakcijama. Potonje djelatnosti, kao one iz reda metalne, metaloprerađivačke i elektro djelatnosti, uz motivirane bi se investitore, domaće i inozemne, mogle vratiti. No i za takve djelatnosti, kao i one koje su se održale, potrebno je učiniti isplativijim izvoz, naći načine stimuliranja izvoza, pri čemu repertoar, nažalost, nije osobito velik. Jedan vidim u drugačijem paritetu kune, a drugi u pojeftinjenju proizvodnje, u prvom redu smanjenjem davanja za državne i javne potrebe.

Nije li i jedno i drugo usmjereno na dodatno opterećenje onih koji su ionako u nezavidnoj socijalnoj situaciji? Može li se to provesti bez socijalnog nezadovoljstva?

Izlazak iz krize nije besplatan, posebice ako se želi postići u kratkom roku. Neke su zapadnoeuropske zemlje, poput Njemačke, to riješile proračunskim novcem, za što mi prostora nemamo. Stoga se devalvacija kune i smanjenje proračunskih izdataka treba ozbiljno uzeti u obzir. No ovih smo dana svjedoci koliko kreditno zadužene građane pogoda snaženje švicarskog franka, pa takve mogućnosti treba koristiti na krajnje obazriv način. Tako da najmanje pogode najpotrebitije, odnosno socijalno najugroženije, tako da se opterećenje rasporedi na više godina, očekujući da bi se ulaskom Hrvatske u EU dodatno mogla umanjiti značenje ovakvog vida penalizacije. Alternativa je u novom zaduživanju, koje dostiže svoje krajnje granice pa je vrlo upitno koliko su svjetske monetarne institucije spremne podržati takvu opciju. Da ne govorimo kako je u krizi, kao i u ratu, najveća opasnost često u odlaganju.

sveučilišni život

Prof. dr. sc. Stipan Janković: „Za pet studijskih programa 2011/12 godine dopusnice smo ishodili kao za samofinancirajuće studije, jer naši ovogodišnji studiji nisu bili planirani u državnom proračunu. No glasnogovornik Ministarstva na upit naše studentice odgovorio je kako će Ministarstvo napraviti sve da bi prva godina studija i za naše bruce bila besplatna“.

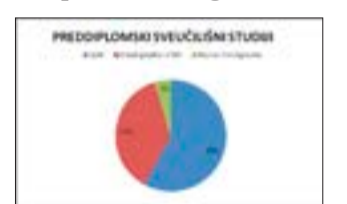

Zdravstveni studiji u Split doveli studente iz drugih naših gradova i BiH

Izniman interes ove godine vlada za preddiplomski sveučilišni odjel zdravstvenih studija. Od 145 studenata upisanih su u ljetnom roku, čak 37% ih je iz drugih hrvatskih gradova, a njih 5% dolazi iz BiH.

Na studij Medicinsko-laboratorijske dijagnostike upisano je 28 studenata, 17 iz Splita, 7 iz drugih gradova, te četiri iz Bosne i Hercegovine. Radiološka tehnologija primila je 22 studenata, od čega njih 12 iz Splita, 8 iz ostalih hrvatskih gradova, te dva iz BiH. Na primateljstvu je broj studentica iz

drugih gradova čak premašio one iz Splita, izvana nam je došlo njih 11, naprama 10 domaćih, dok na sestrinstvu na 30 splitskih studenata dolazi 21 upisani iz drugih hrvatskih gradova.

skih gradova. Fizioterapija broji 15 Splićanka i Splićana, sedam studenata iz ostalih gradova, te jednog iz BiH.

Duško Kečkemet

Ognjen Bonacci

Državne nagrade za znanost dobilo četvoro splitskih znanstvenika

Odlukom saborskog Odbora za podjelu državnih nagrada za znanost od 12. srpnja 2011. Nagradu za životno djelo u području tehničkih znanosti dobio je prof. dr. sc. OGNJEN BONACCI, redoviti profesor u trajnom zvanju Građevinsko-arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, a Nagradu za životno djelo u području humanističkih znanosti prof. dr. sc. dr. h. c. DUŠKO KEČKEMET, umirovljeni redoviti profesor Fakulteta prirodoslovno-matematičkih znanosti i odgoj-

nih područja Sveučilišta u Splitu.

Istom je Odlukom Godišnju nagradu za znanstvene novake u području biomedicinskih znanosti dobio TO-NINI BREŠKOVIĆ, dr. med., znanstveni novak Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, a Godišnju nagradu za znanstvene novake u području biotehničkih znanosti dobila je TANJA ŠEGVIĆ BUBIĆ, dipl. ing., znanstvena novakinja Instituta za oceanografiju i ribarstvo, Split

Toni Brešković

Tanja Šegvić Bubić